

حالا که وارد قرن پانزدهم شده‌ایم، سری زده‌ایم به موزه زمان و ساعت‌های قدیمی

تماشاگاه زمان!

در موزه زمان چه چیزهایی می‌بینیم؟

ساعت‌های اهدایی مردم، ساعت‌های آدم‌های مشهور، ساعت‌های تجملی و دکوری قدیمی، ساعت‌های مکانیکی دیواری، رومیزی، جیبی و مچی، همه و همه اینجا جمع شده‌اند تا به ما بگویند دنیا محل گذر است. شاید بین همه این ساعت‌ها، ساعت دکتر محمود حساسی و ساعت آفتابی ناصرالدین‌شاه برایتان از بقیه جالب‌تر باشد. اینجا می‌توانید سراغ ساعت مچی چهره‌های سرشناس را هم بگیرید؛ از جمشید مشایخی، محمدعلی کشاورز، داوود رشیدی، مصطفی رحماندوست، دکتر حساسی، شهید آوینی، شهید مهدی باکری و... که توسط خانواده‌هایشان به موزه اهدا شده است.

بیشتر که قدم بزنید، در طبقه اول موزه می‌توانید به ساعت‌های قدیمی اروپایی از قرن هفدهم تا بیستم نگاهی بیندازید. در این بخش از ساعت‌های مکانیکی و کوکی تا ساعت‌های شاهینی، آونگی، رومیزی، دیواری و ایستاده در معرض نمایش قرار دارند. در طبقه دوم هم می‌توانید آثار هنری‌ای را ببینید که از قطعه‌های ساعت‌های بدون استفاده قدیمی درست شده‌اند! ساعت‌های مچی، جیبی و سفارشی هم بخش دیگری از ویرترین‌های طبقه دوم موزه را پر کرده‌اند؛ مثل ساعت ثبت زمان که به کارکنان راه‌آهن تعلق داشته است.

یکی از اسرارآمیزترین پدیده‌های دنیاست؛ پدیده‌ای که مثل ساعت دائم در حرکت است و هیچ‌وقت هم نمی‌ایستد. یعنی تا حالا کسی ندیده که زمان بایستد! مثل همین تقویم هجری شمسی که ۱۴۰۱ سال است دارد در طول زمان حرکت می‌کند و هر سال یک سال بزرگ‌تر می‌شود و حالا رسیده است به قرن پانزدهم؛ درست در فروردین سال ۱۴۰۱.

زمان به واسطه حرکت به وجود آمده و تا جهان در حرکت است، زمان هم هست. حالا جایی را تصور کنید که پر از این زمان‌های عجیب است. زمان‌های خیلی قدیمی، زمان‌های با کیفیت، زمان‌هایی بی کیفیت، زمان‌هایی که زود گذشته‌اند و زمان‌هایی که خیلی کند بوده‌اند. زمان‌هایی که هنوز هم هستند و آن‌هایی که به‌نظر می‌رسد زمانشان تمام شده است! قرار است با هم سری بزنیم به موزه زمان در تهران؛ جایی که انواع ساعت‌ها و داستان‌های مرتبط با زمان در یک‌جا جمع شده‌اند؛ جایی که «تماشاگاه زمان» است. این موزه به‌عنوان نخستین موزه ساعت در ایران، در یکی از خانه‌های قدیمی تهران با معماری و تزئینات بسیار جالب قرار دارد.

12

6

می‌شود. این نوع ساعت تا قرن ۱۸ میلادی در اروپا مورد استفاده بود و هنوز در برخی کلیساها و خانه‌های قدیمی به چشم می‌خورد.

ساعت آبی مکانیکی: این ساعت پس از ساعت‌های آبی روی کار آمد. دو مخزن داشت که آب از مخزن بالایی آن به مخزن پایینی می‌ریخت. چوب دندان‌داری با چوب‌پنبه‌ای در انتهایش، در مخزن پایینی قرار داشت. با بالا آمدن سطح آب در این مخزن، چوب دندان‌دار نیز بالا می‌آمد و با اتصال به چرخ‌دنده سبب حرکت عقربه و نمایش زمان می‌شد.

ساعت روغنی: ساعت روغنی به مخزن مدرجی مجهز بود که در آن روغن خاصی می‌ریختند و با روشن شدن فیتیله ساعت و استفاده از روغن موجود در مخزن، زمان از روی درجه‌های روی مخزن مشخص می‌شد. جالب اینکه ابزار مذکور علاوه بر نمایش زمان، در طول شب محیط را روشن می‌کرد.

ساعت طنابی: ساعت طنابی با سوخت کار می‌کرد و از تعدادی طناب تشکیل شده بود که گره‌هایی با فاصله‌های مساوی داشت. سوختن طناب و متعاقباً کاهش گره‌ها باعث می‌شد از روی گره‌های باقی‌مانده بتوان زمان را سنجید.

ساعت شمعی: ساعت شمعی دارای یک سلسله درجه‌بندی روی بدنه‌اش است که با روشن شدن شمع و ذوب آن، از طریق درجه‌های باقی‌مانده می‌توان متوجه زمان شد.

ساعت شنی: ساعت شنی از دو مخزن تشکیل شده است که شن مخزن بالایی از طریق سوراخی به مخزن پایینی می‌ریزد و میزان شن مخزن‌ها زمان را نشان می‌دهد.

با اسطرلاب به زمان گذشته سفر کنید!

اسناد و ابزار مربوط به «گاه‌شماری جلالی» و پیشینه آن در ایران هم در موزه زمان وجود دارد. از جمله اسطرلاب که از ابزارهای قدیمی نجوم است و کره سماوی یا کره آسمان. کره آسمان کره‌ای فرضی و هم‌مرکز با زمین است که برای سنجش زمان به کار می‌رفته است.

اینجا یکی از آثار ملی است

راستی! این عمارت قدیمی ۸۰ ساله و زیبا به خاطر گچ‌بری‌های نقش‌های اسلیمی، آجرکاری، مقرنس‌کاری و معرق‌کاری‌های روی دیوارها، گره‌چینی پنجره‌ها و درها و... اثری هنری و فاخر محسوب می‌شود و در سال ۱۳۸۲ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت شده است.

موزه زمان کجاست؟

موزه زمان در خیابان «سرلشکر فلاحی» قرار دارد. برای رسیدن به آن کافی است از میدان راه‌آهن تهران که ایستگاه راه‌آهن در آن قرار دارد، با اتوبوس به طرف میدان تجریش بروید و در ایستگاه خیابان سرلشگر فلاحی (زعفرانیه سابق) پیاده شوید. بعد از آن، پنج دقیقه پیاده‌روی دارید تا به موزه زمان برسید.

آشنایی با ساعت‌ها

ساعت آبی: ساعت آبی که در گذشته به کار می‌رفت، از یک ظرف درجه‌بندی تشکیل شده بود که پر از آب می‌شد. وقتی آب به‌صورت قطره‌ای از سوراخ ته ظرف جریان می‌یافت، مردم از مقدار آب باقی‌مانده متوجه زمان می‌شدند.

ساعت آفتابی: ساعت آفتابی را می‌توانید در محوطه موزه ببینید؛ ابزار جالبی که حدود ۵۵۰۰ سال پیش اختراع شد. شاخصی چوبی در این نوع ساعت‌ها وجود دارد که در اثر تابش آفتاب، سایه آن روی سطح افقی می‌افتد و به این ترتیب زمان مشخص